

Vlaanderen
is sterk in cijfers

RAPPORT STATISTIEK
VLAANDEREN, 2026/6

ONVEILIGHEIDSGEVOELENS BIJ DE BEVOLKING VAN HET VLAAMSE GEWEST

AHMED ABDELHAKIM & DIRK MOONS

INHOUD

Samenvatting	3
Inleiding	5
1 Data en methoden	7
1.1 Dataverzameling en datacleaning	7
1.2 Variabelen in het kader van deze studie	8
1.3 Ontbrekende waarden	8
1.4 Software	8
1.5 Descriptieve statistieken (overzicht verdeling van de variabelen)	9
1.6 Multinomiale logistische regressie	11
1.7 Selectiestrategie van de modelvariabelen	12
1.8 Richtlijnen bij de interpretatie van de odds ratios	12
2 Resultaten	15
2.1 Bivariate analyse	15
2.2 Logistische regressie	18
Conclusies	22
Bijlagen	24
Bibliografische referenties	29

ONVEILIGHEIDSGEVOELEN BIJ DE BEVOLKING VAN HET VLAAMSE GEWEST

AHMED ABDELHAKIM & DIRK MOONS

SAMENVATTING

Dit rapport onderzoekt onveiligheidsgevoelens bij de volwassen bevolking van het Vlaamse Gewest. Op basis van gegevens uit de SV-bevragingen voor de periode 2021-2024 wordt nagegaan in welke mate inwoners zich onveilig voelen in hun eigen buurt of wijk, en hoe die gevoelens samenhangen met sociodemografische kenmerken en vertrouwen in de medemens.

De resultaten tonen aan dat de meerderheid van de inwoners zich over het algemeen veilig voelt: 78% van de respondenten geeft aan zich nooit of slechts zelden onveilig te voelen in de eigen buurt of wijk. Tegelijk blijkt uit de analyses dat onveiligheidsgevoelens niet willekeurig verdeeld zijn over de bevolking. Geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, woonomgeving en arbeidssituatie hangen allemaal statistisch significant samen met het ervaren van onveiligheid. Vrouwen rapporteren vaker onveiligheidsgevoelens dan mannen. Ook bij ouderen, lager opgeleiden, gepensioneerden en inwoners van stedelijke gebieden komen onveiligheidsgevoelens vaker voor.

Een centrale bevinding is het sterke verband tussen vertrouwen in de medemens en het veiligheidsgevoel. Respondenten met meer vertrouwen in anderen hebben een duidelijk lagere kans om zich zelden of frequent onveilig te voelen. Vertrouwen in de medemens blijkt in de multivariate analyse zelfs de sterkste samenhang te vertonen met onveiligheidsgevoelens. Daarmee wijst het rapport op het belang van sociale cohesie, onderling vertrouwen en verbondenheid in de buurt als mogelijke beschermende factoren tegen subjectieve onveiligheid.

Het rapport besluit dat onveiligheidsgevoelens samenhangen met zowel individuele kenmerken als bredere sociale factoren. Verdere analyse, onder meer van interacties tussen kenmerken, kan helpen om beter te begrijpen welke groepen en contexten extra aandacht vragen in het beleid rond leefbaarheid, sociale cohesie en veiligheidsbeleving.

INLEIDING

Onveiligheidsgevoelens en angst voor criminaliteit zijn veelbesproken thema's in media, beleid en wetenschap. De maatschappelijke aandacht wordt onder meer gevoed door concrete situaties, zoals het doven van straatverlichting en overlast door jongeren. Dergelijke omstandigheden kunnen gevoelens van kwetsbaarheid en controleverlies in de publieke ruimte versterken. In onderzoek worden die omstandigheden bovendien geregeld in verband gebracht met een lagere ervaren sociale controle en een minder leefbare woonomgeving (Spithoven, 2018).

Media-aandacht en politiek discours kunnen onveiligheidsgevoelens versterken doordat ze incidenten uitlichten en koppelen aan bredere maatschappelijke ontwikkelingen, zoals verstedelijking, sociale ongelijkheid en lagere publieke investeringen. Daardoor krijgt onveiligheid niet alleen een individuele, maar ook een collectieve dimensie. Het onveiligheidsgevoel fungeert dan als indicator die samenhangt met bredere zorgen over sociale samenhang en vertrouwen in instituties (Federale Politie, 2024; CBS, 2023).

Onderzoek naar criminaliteit heeft een lange traditie binnen onder meer de criminologie, psychologie en sociologie. In de beginfase lag de nadruk vooral op geregistreerde politiegegevens. Vanaf het einde van de jaren 60 verschoof de onderzoeksaandacht naar bredere burgerbevragingen, zodat ook niet-aangegeven misdrijven in beeld konden komen. Via die bevragingen kreeg ook het onveiligheidsgevoel, of de angst voor criminaliteit bij de bevolking, een prominentere plaats in het onderzoek. Dat groeiende onderzoeksveld wees onder meer op de relevantie van persoons- en omgevingskenmerken voor het verklaren van onveiligheidsgevoelens (Pleysier, 2008).

Veiligheid wordt vaak beschouwd als een fundamentele menselijke behoefte en als een voorwaarde om iemands mogelijkheden te kunnen ontplooien (Maslow, 1970; Marmot, 2004, geciteerd in Vauclair & Bratanova, 2017). Gevoelens van onveiligheid – gedefinieerd als angst om slachtoffer te worden van criminaliteit, zonder dat die angst noodzakelijk samenvalt met objectieve onveiligheid – kunnen worden opgevat als een emotionele en psychologische reactie op een waargenomen dreiging (Jackson et al., 2007; Grinshteyn, 2013, geciteerd in Macassa et al., 2023).

In onderzoek worden onveiligheidsgevoelens vaak omschreven als een instinctieve reactie op het waargenomen risico om slachtoffer te worden van criminaliteit. Die gevoelens kunnen ertoe leiden dat mensen bepaalde straten of buurten mijden, of dat ze thuis beveiligingsmaatregelen installeren, zoals antidiefstalalarmen. Vaak zijn onveiligheidsgevoelens geworteld in eerdere negatieve ervaringen (Prieto Curiel & Bishop, 2017).

Angst voor criminaliteit is een concept met verschillende definities, conceptualisaties en metingen (Ferraro & LaGrange, 1987; Hardyns & Pauwels, 2010; Pleysier, 2008). In de literatuur worden doorgaans 2 hoofdconceptualisaties onderscheiden: een enge en een brede. De enge conceptualisatie sluit in essentie aan bij de definitie van Ferraro (1995): 'een emotionele reactie van angst of bezorgdheid op criminaliteit of symbolen die een persoon associeert met criminaliteit' (p. 4). De brede conceptualisatie omvat, naast de emotioneel-affectieve dimensie, ook een cognitieve en een gedragsmatige dimensie (Fattah & Sacco, 1989; Ferraro & LaGrange, 1987; Gabriel & Greve, 2003; Greve, 1998; zoals geciteerd in Hardyns et al., 2019).

De cognitieve component gaat vooraf aan de emotioneel-affectieve component en verwijst naar een proces waarbij signalen en stimuli die te maken hebben met dreiging en gevaar worden omgezet in een risicobeoordeling om zelf slachtoffer te worden van een misdrijf. De gedragscomponent van angst voor criminaliteit, zoals vermijdingsgedrag, kan worden geïnterpreteerd als een defensieve reactie op een emotionele gemoedstoestand bij het ervaren van angst (Ferraro & LaGrange, 1987; Gabriel & Greve, 2003). Die dimensie legt veranderingen in menselijk gedrag vast en illustreert het effect van angst voor misdrijven in het dagelijks leven van burgers (Franklin et al., 2008; geciteerd in Hardyns et al., 2019).

Angst voor criminaliteit verschilt ook per individu en per situatie. Als tijdelijke emotionele toestand kan die angst opkomen in specifieke omstandigheden, zoals bij het lopen door een slecht verlichte straat of bij het horen van voetstappen achter zich. Wanneer dergelijke ervaringen zich herhaaldelijk voordoen, kan angst evolueren tot een meer blijvende dispositionaleiteit: een algemene neiging om in vergelijkbare situaties angst te

ervaren. Personen met een sterkere dispositie ervaren die angst vaker en intenser, ook in uiteenlopende contexten (Gabriel & Greve, 2003).

Veel onderzoek richt zich op factoren die mogelijk verband houden met angst voor criminaliteit. Die studies kunnen worden onderscheiden naargelang het analyseniveau waarop ze focussen. In studies op individueel niveau ligt de nadruk op voorspellers en gevolgen van angst voor criminaliteit op het niveau van het individu. Een belangrijk deel van het onderzoek vertrekt vanuit de kwetsbaarheidshypothese. Die hypothese stelt dat sociodemografische factoren, zoals leeftijd, geslacht, etniciteit en lichamelijke beperking, samenhangen met angst voor criminaliteit, omdat personen in bepaalde sociale groepen zich fysiek of sociaal kwetsbaar kunnen voelen en daardoor een hoger risico ervaren om slachtoffer te worden. Andere studies benadrukken het belang van (directe en indirecte) slachtofferervaringen voor het ontwikkelen van angst voor criminaliteit (Rader et al., 2012; Pain, 2000; Lane et al., 2014; geciteerd in Vauclair & Bratanova, 2017).

Naast individuele kenmerken spelen ook sociodemografische factoren en omgevingsaspecten een rol in het ontstaan van angstgevoelens. Zo rapporteren vrouwen en personen met een lagere opleidingsgraad vaker gevoelens van onveiligheid dan mannen en hoger opgeleiden (Macassa et al., 2023). Ook buurtkenmerken hangen samen met onveiligheidsgevoelens: zowel objectieve elementen, zoals beschikbare voorzieningen en criminaliteitscijfers, als subjectieve elementen, zoals percepties van de leefomgeving, dragen bij aan het ervaren van onveiligheid (Putrik et al., 2019).

Vertrouwen in de medemens – ook wel social trust genoemd – kan fungeren als een buffer tegen angstgevoelens. Het verwijst naar het geloof in de eerlijkheid, integriteit en betrouwbaarheid van medemensen, en hangt samen met sociale cohesie. Door gevoelens van onzekerheid, kwetsbaarheid en bedreiging te verminderen, kan vertrouwen in de medemens bijdragen aan een groter gevoel van veiligheid en aan positieve sociale, politieke en economische uitkomsten. Personen met een hoog niveau van vertrouwen in anderen ervaren doorgaans minder snel angst en interpreteren potentieel bedreigende situaties vaker als minder bedreigend.

Een gebrek aan vertrouwen kan de sociale samenhang ondermijnen, onveiligheidsgevoelens versterken en collectieve actie bemoeilijken, waardoor zowel individuen als gemeenschappen kwetsbaarder worden in tijden van crisis (Wu et al., 2022).

Dit rapport verkent het onveiligheidsgevoel van inwoners van het Vlaamse Gewest in de eigen buurt of wijk. Het hoofddoel is exploratief: er wordt nagegaan in welke mate sociodemografische kenmerken, zoals geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, arbeidssituatie en type woonomgeving (bijvoorbeeld stad of platteland), samenhangen met onveiligheidsgevoelens. Daarnaast wordt verkend of onveiligheidsgevoelens verband houden met de mate van vertrouwen in anderen.

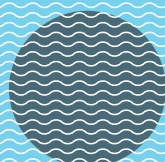
In dit onderzoek verwijst het onveiligheidsgevoel, zoals gemeten in onze bevraging, specifiek naar de persoonlijke onveiligheidsgevoelens of angst om slachtoffer te worden van criminaliteit. Dit verschilt van een algemene bezorgdheid over criminaliteit of van de gepercipieerde omvang ervan (Gabriel & Greve, 2003). In de literatuur worden termen als onveiligheidsgevoelens, angst voor criminaliteit en fear of crime vaak door elkaar gebruikt en als synoniemen beschouwd, hoewel ze in bepaalde contexten subtiele betekenisnuances kunnen vertonen (zie o.a. Hale, 1996; Farrall et al., 2009; Pleyzier, 2008).

In dit rapport worden de termen 'onveiligheidsgevoel' en 'angst voor criminaliteit' als synoniemen gebruikt. Die keuze sluit aan bij de formulering van de centrale vraag uit de burgerbevraging waarop dit rapport is gebaseerd: "Hoe vaak voelt u zich onveilig in uw buurt of wijk?" Hoewel die vraag niet expliciet naar criminaliteit verwijst, peilt ze naar een bredere, subjectieve beleving van onveiligheid: een gevoel dat niet noodzakelijk voortkomt uit een concrete dreiging, maar ook kan samenhangen met algemene gevoelens van onzekerheid of ongemak in de leefomgeving.

De centrale onderzoeksvragen luiden als volgt:

1. In welke mate is er een verband tussen geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, de woonomgeving, arbeidssituatie en onveiligheidsgevoel in de eigen wijk of buurt?
2. In welke mate speelt het vertrouwen in de medemens een rol bij onveiligheidsgevoelens in de eigen wijk of buurt?

1

DATA EN METHODEN

1.1 DATAVERZAMELING EN DATACLEANING

Het netwerk Statistiek Vlaanderen (hierna: SV) publiceert op zijn website (www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen) de meest actuele Vlaamse openbare statistieken over tal van thema's. Voor veel thema's zijn administratieve gegevens beschikbaar. Voor andere thema's, zoals meningen, gedrag en leefsituatie van inwoners, zijn minder gegevens voorhanden. Daarom nam de Vlaamse Statistische Autoriteit (hierna: VSA) in 2021 het initiatief om de SV-bevraging op te zetten als bron voor Vlaamse openbare statistieken over die thema's.

De SV-bevraging wordt meerdere keren per jaar afgenomen. In elke editie wordt een willekeurige steekproef getrokken van 6.000 inwoners van het Vlaamse Gewest van 18 jaar of ouder, die in een privaat huishouden wonen. Die inwoners worden vervolgens uitgenodigd om de vragenlijst online of op papier in te vullen. De vragenlijst omvat vragen over uiteenlopende onderwerpen.

Bij de opstart van de SV-bevraging werd gekozen voor een mixed-mode design met een combinatie van een online bevraging en een postbevraging. Bovendien gaat het om een sequentieel design: steekproefpersonen worden eerst aangespoord om de vragenlijst online in te vullen.

Voor alle edities van de SV-bevraging bestaat het steekproefkader uit alle inwoners van het Vlaamse Gewest van 18 jaar of ouder die geregistreerd staan in het Rijksregister en deel uitmaken van particuliere huishoudens (dus geen gemeenschappelijke huishoudens zoals woonzorgcentra of gevangenissen). Het steekproefkader bevat zowel geregistreerde Belgen als niet-Belgen.

Voor elke editie worden 6.000 inwoners geselecteerd uit het Rijksregister op basis van een enkelvoudige aselecte steekproef. Zo'n steekproef zorgt ervoor dat wordt vertrokken van een representatief staal van de inwoners van het Vlaamse Gewest.

De omvang van de brutosteekproef (6.000 personen) werd bepaald op basis van de verwachte responsgraad, geïnformeerd door eerdere ervaringen met gelijkaardige bevragingen en studies in binnen- en buitenland. Het aantal geselecteerde personen ligt voldoende hoog om met een minimale betrouwbaarheid analyses te kunnen uitvoeren voor specifieke groepen, zoals jongeren en ouderen, werkenden en personen met kinderen. Er wordt daarbij gemikt op een responsgraad van 35% tot 40%.

De ruwe databestanden worden aangeleverd door het veldwerkbureau en worden door de VSA opgeschoond (datacleaning). Dat gebeurt in 2 fasen: een editie-specifieke fase, die per editie verschilt, en een geautomatiseerde fase, die in elke editie gelijk is. Voor meer informatie over de SV-bevraging en de methodologie, zie: <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/bevragingen/sv-bevraging>.

1.2 VARIABLEN IN HET KADER VAN DEZE STUDIE

Bijlage A geeft de in het onderzoek gebruikte variabelen, de bijbehorende surveyvragen, de antwoordcategorieën per vraag en het toegepaste coderingsschema weer. De vraag die aan de respondenten werd gesteld was: “Hoe vaak voelt u zich onveilig in uw buurt of wijk”. Om de interpretatie van de parameters in de logistische regressieanalyse (zie verder) te vergemakkelijken, werd de oorspronkelijke vijfpuntenschaal van de vraag naar onveiligheidsgevoelens teruggebracht tot drie categorieën. De eerste twee antwoordopties bleven behouden, terwijl de laatste drie werden samengevoegd tot één categorie. Concreet betekent dit dat de categorie ‘nooit en ‘zelden’ werd behouden, terwijl de categorieën ‘soms’, ‘vaak’ en ‘altijd’ werden samengevoegd tot de categorie ‘frequent’.

1.3 ONTBREKENDE WAARDEN

Listwise deletion werd gebruikt om ontbrekende gegevens uit de dataset te verwijderen. Bij *listwise deletion* worden volledige rijen (observaties) verwijderd zodra voor minstens 1 variabele een waarde ontbreekt. Een observatie wordt dus alleen in de analyse opgenomen als alle relevante variabelen zijn ingevuld.

In dit bestand had 14,2% van de respondenten minstens 1 ontbrekende waarde; die observaties werden verwijderd. De analyses in dit rapport zijn gebaseerd op 7.400 volledige observaties voor de periode 2021-2024.

Listwise deletion heeft implicaties voor de wegingscoëfficiënten. De techniek kan de samenstelling van de steekproef wijzigen, vooral wanneer ontbrekende gegevens niet volledig willekeurig zijn. Daardoor kunnen wegingen, die zijn ontworpen voor de volledige steekproef, minder geschikt worden voor de gereduceerde analysetabel. Daarom is in de verdere analyses in dit rapport gewerkt met een samengevoegd, ongewogen databestand.

1.4 SOFTWARE

In de analyse wordt gebruikgemaakt van de statistische programmeertaal R (versie 4.3.3) en RStudio. Voor de multinomiale logistische regressie wordt onder meer het pakket ‘nnet’ gebruikt, met de functie ‘multinom’.

1.5 DESCRIPTIEVE STATISTIEKEN (OVERZICHT VERDELING VAN DE VARIABELEN)

In de eerste stap van de analyse wordt de verdeling van de observaties in het databestand ($n = 7.400$) beschreven. **Tabel 1** geeft een overzicht, zowel in absolute aantallen als in percentages. Het betreft een samengevoegd, ongewogen databestand van de editiejaren 2021-2024.

Een eerste vaststelling is dat inwoners van 18 jaar en ouder van het Vlaamse Gewest zich veilig voelen in de eigen wijk of buurt. Ruim 78% van de respondenten geeft aan zich nooit of slechts zelden onveilig te voelen. Daarnaast valt op dat meer vrouwen dan mannen de bevraging invulden. Ook 50-plussers en hooggeschoolden zijn relatief sterk vertegenwoordigd in de bevraging.

Tabel 1. Weergave van de frequentieverdeling

	N = 7400	Percentage
Surveyjaar		
2021	2.240	30,3%
2022	1.791	24,2%
2023	1.584	21,4%
2024	1.785	24,1%
Onveiligheidsgevoel		
Nooit	2.521	34,1%
Zelden	3.253	44,0%
Frequent (soms, vaak, altijd)	1.626	22,0%
Geslacht		
Man	3.621	48,9%
Vrouw	3.779	51,1%
Leeftijd		
18-34 jaar	1.408	19,0%
35-49 jaar	1.584	21,4%
50-64 jaar	2.227	30,1%
65 jaar en ouder	2.181	29,5%
Opleidingsniveau		
Laaggeschoold	1.554	21,0%
Middengespoold	2.211	29,9%
Hooggeschoold	3.635	49,1%
Woonomgeving		
Stedelijk	3.823	51,7%
Landelijk	3.577	48,3%
Arbeidssituatie		
Werkend	4.026	54,4%
Gepensioneerd	2.368	32,0%
Andere	1.006	13,6%

Bron: SV-bevraging, 2021, 2022, 2023 en 2024

1.6 MULTINOMIALE LOGISTISCHE REGRESSIE

Bij het analyseren van categorische uitkomsten is de keuze van het juiste statistische model cruciaal voor een nauwkeurige interpretatie en betrouwbare resultaten. Twee veelgebruikte benaderingen zijn multinominale logistische regressie en het proportionele oddsmodel (ordinale logistische regressie).¹ Elk model heeft zijn eigen voordelen en beperkingen, afhankelijk van de aard van de uitkomstvariabele.

Multinominale logistische regressie is geschikt wanneer de uitkomstcategorieën nominaal zijn, wat betekent dat ze geen inherente volgorde hebben. Dit model vormt een uitbreiding van de binaire logistische regressie en modelleert de log-odds van elke categorie relatief ten opzichte van een gekozen referentiecategorie. In plaats van afzonderlijke logistische regressies te schatten, worden de vergelijkingen voor de verschillende categorieën gelijktijdig binnen één model geschat (Agresti, 2007).

Software voor multinominale logistische regressie gebruikt deze gelijktijdige vergelijkingen om de modelparameters te schatten, wat leidt tot efficiëntere schattingen en doorgaans kleinere standaardfouten dan bij afzonderlijke binaire modellen. Deze flexibiliteit heeft echter een keerzijde: het model vereist het schatten van meerdere sets parameters, wat de complexiteit verhoogt en de efficiëntie kan verminderen, vooral bij kleinere datasets. Bovendien kan de interpretatie van de resultaten minder intuïtief zijn, omdat effecten worden uitgedrukt ten opzichte van een gekozen referentiecategorie, waarvan de keuze arbitrair is (Agresti, 2007; Fox & Weisberg, 2019).

Het proportionele oddsmodel daarentegen is ontworpen voor ordinale uitkomsten – uitkomsten met een natuurlijke rangschikking (bijv. tevredenheidsniveaus: laag, gemiddeld, hoog). Dit model gaat ervan uit dat de relatie tussen voorspellers en de uitkomst consistent is over alle drempelwaarden, wat de interpretatie vereenvoudigt en het aantal parameters vermindert. Wanneer de aanname van proportionele odds klopt, is dit model zowel efficiënt als gemakkelijk te communiceren. Als deze aanname echter wordt geschonden, kan het model de data verkeerd weergeven, wat leidt tot vertekende of misleidende conclusies. Voor een verdere bespreking hierover zie Fox & Weisberg (2019).

Samenvattend kan de keuze tussen deze modellen worden bepaald door de structuur van de uitkomstvariabele en de validiteit van de onderliggende aannames. Het proportionele oddsmodel heeft de voorkeur voor geordende categorieën met consistente predictoreffecten, terwijl multinominale logistische regressie geschikter is voor ongeordende categorieën of wanneer de aanname van proportionele odds niet klopt. In deze analyse is gekozen

¹ De software-output van logistische regressie wordt vaak uitgedrukt in log-odds (ook 'logits' genoemd). Log-odds zijn de logaritme van de odds, waarbij odds de verhouding weergeven tussen de kans dat een gebeurtenis optreedt en de kans dat ze niet optreedt. In een logistisch model worden de log-odds gemodelleerd als een lineaire combinatie van verklarende variabelen, zoals leeftijd en geslacht.

voor multinomiale logistische regressie, omdat er op basis van de gegevens een sterk vermoeden was dat de aanname van proportionele odds niet van toepassing is.

1.7 SELECTIESTRATEGIE VAN DE MODELVARIABLEN

Aangezien de analyse verkennend van aard is, is bij het opstellen van het model gekozen voor *forward selection* (stapsgewijze toevoeging van variabelen). Deze methode helpt bij het identificeren van de meest relevante variabelen voor het verklaren of voorspellen van een uitkomst.

Het selectieproces begint met een leeg model, zonder verklarende variabelen. Vervolgens worden variabelen 1 voor 1 toegevoegd, telkens op basis van de mate waarin ze de prestaties van het model verbeteren. Bij elke stap wordt de variabele geselecteerd die de grootste bijdrage levert, doorgaans beoordeeld aan de hand van statistische criteria zoals de p-waarde of een verbetering in de modelfit. Dit proces wordt voortgezet totdat het toevoegen van extra variabelen geen significante verbetering meer oplevert. Voor een meer diepgaande bespreking van modelselectie en stapsgewijze procedures wordt verwezen naar Agresti (2007, 2013).

1.8 RICHTLIJNEN BIJ DE INTERPRETATIE VAN DE ODDS RATIOS

Het interpreteren van oddsratio's (OR's) vraagt extra aandacht vanwege hun asymmetrische karakter. Deze asymmetrie ontstaat doordat stijgende odds onbeperkt kunnen toenemen, van 1,0 tot oneindig, terwijl dalende odds begrensd zijn tussen 1,0 en 0. Hoewel beide richtingen technisch gezien een oneindig bereik beslaan, verschilt hun interpretatie wezenlijk (Osborne, 2006).

Een OR van 1,0 duidt op geen verschil in kansen, wat betekent dat de onafhankelijke variabele geen effect heeft. Een OR kleiner dan 1,0 wijst erop dat de kans om door het model aan een bepaalde groep of categorie te worden toegewezen afneemt. Een OR groter dan 1,0 geeft juist aan dat deze kans toeneemt.

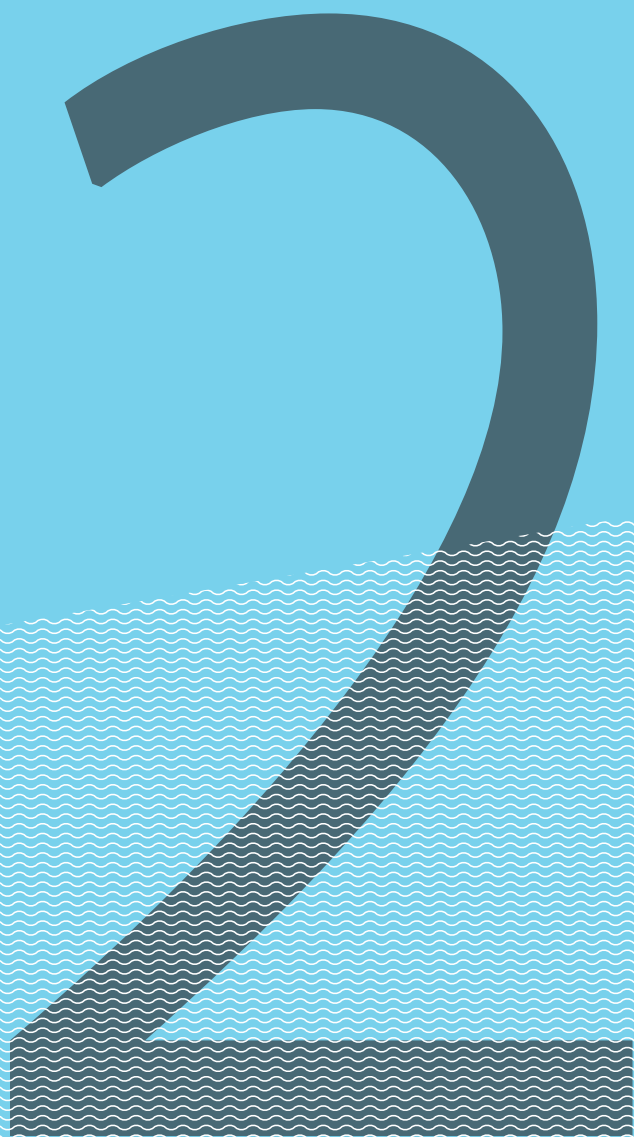
Kort samengevat: een oddsratio groter dan 1 wijst op een positieve relatie, terwijl een oddsratio kleiner dan 1 een negatieve relatie aanduidt.

Een logische vervolgvraag is: hoe kunnen we de grootte van odds ratios (OR's) interpreteren? Chen en collega's (2010) bieden hiervoor richtlijnen die gebaseerd zijn op de bekende effectgroottes van Cohen's *d* (Cohen, 1988):

- Een OR van **1,68** komt overeen met een *klein effect* (Cohen's $d \approx 0,2$).
- Een OR van **3,47** komt overeen met een *middelgroot effect* (Cohen's $d \approx 0,5$).
- Een OR van **6,71** komt overeen met een *groot effect* (Cohen's $d \approx 0,8$).

Deze vuistregels helpen om de praktische betekenis van OR's beter te duiden, vooral in contexten waar effectgroottes belangrijk zijn voor interpretatie en besluitvorming.

Hoewel er, voor zover bekend, geen algemene richtlijnen bestaan voor de interpretatie van odds ratio's kleiner dan 1, kan de effectgrootte worden verduidelijkt door de odds ratio om te keren (dat wil zeggen: $1/OR$). Zo kan een odds ratio van bijvoorbeeld 0,5 worden gelezen als 2 in de omgekeerde richting, wat impliceert dat de odds in die richting verdubbelen. Afhankelijk van de onderzoekscontext kan zo'n odds ratio wijzen op een klein tot middelgroot effect. Osborne (2006) stelt bovendien dat rapporteren met odds ratio's groter dan 1 de interpretatie vaak vereenvoudigt, omdat die weergave doorgaans intuïtiever is en de richting van het effect explicieter maakt.

RESULTATEN

2.1 BIVARIATE ANALYSE

In deze stap van de analyse wordt nagegaan hoe onafhankelijke variabelen, zoals sociodemografische kenmerken, samenhangen met de afhankelijke variabele: het onveiligheidsgevoel. Daarvoor wordt een bivariate analysemethode toegepast, waarbij telkens de relatie tussen 2 variabelen afzonderlijk wordt bekeken. De resultaten van de bivariate analyse zijn te vinden in bijlage B. Aangezien het hier gaat om categorische variabelen, is de chi-kwadraattoets het aangewezen instrument om deze samenhang te analyseren. Deze toets geeft aan of er sprake is van een statistisch significante relatie tussen 2 categorische variabelen. Het is echter belangrijk te benadrukken dat de chi-kwadraattoets geen informatie verschaft over de sterkte of richting van de samenhang. Met andere woorden: de toets toont aan *dat* er een verband bestaat, maar niet *hoe* dat verband precies verloopt.

Naast de socio-economische kenmerken werd nagegaan of vertrouwen in de medemens samenhangt met het ervaren van onveiligheid of angst voor criminaliteit. Deze latente variabele werd geoperationaliseerd met 3 stellingen, elk gemeten op een schaal van 0 tot 10. De antwoorden clusteren vooral rond de middenwaarden van de schaal. Het gemiddelde bedraagt 5,8 voor de stelling *'de meeste mensen zijn te vertrouwen'*, 6,0 voor *'mensen proberen van u misbruik te maken'* en 5,1 voor *'mensen zijn behulpzaam'*. Deze resultaten wijzen op een gematigd niveau van sociaal vertrouwen bij de respondenten, wat mogelijk samenhangt met hun veiligheidsbeleving.

Om de 3 stellingen over vertrouwen in de medemens samen te brengen tot 1 overkoepelende variabele, is gebruikgemaakt van een principaalcomponentenanalyse (Principal Components Analysis, PCA). PCA is een techniek voor gegevensreductie: ze identificeert de onderliggende structuur in de data en vat gedeelde variantie van meerdere indicatoren samen in 1 of meer componenten. In dit onderzoek wordt PCA gebruikt om een samengestelde index te construeren die het algemene niveau van vertrouwen in de medemens per respondent weerspiegelt.

De PCA-resultaten ondersteunen de reductie tot 1 onderliggende dimensie. Er werd 1 component geïdentificeerd met een eigenwaarde groter dan 1; die component verklaart 75% van de totale variantie. De componentladingen van de 3 stellingen zijn hoog: 0,88 voor *'de meeste mensen zijn te vertrouwen'*, 0,89 voor *'de meeste mensen zullen misbruik maken'* (omgekeerd gescoord) en 0,83 voor *'de meeste mensen zijn behulpzaam'*. Dit wijst op een duidelijke samenhang tussen de items en ondersteunt de interpretatie dat de 3 stellingen hetzelfde latente construct meten, namelijk vertrouwen in de medemens.

Daarnaast is de interne consistentie van de 3 stellingen nagegaan met Cronbach's alpha (Cronbach, 1951). De alpha bedraagt 0,84, met een

betrouwbaarheidsinterval van 0,83 tot 0,84. Dat wijst op een consistente schaal, wat het gebruik van een samengestelde index voor vertrouwen in de medemens in de verdere analyses ondersteunt.

In deze sectie wordt eerst via bivariate analyses nagegaan in welke mate geslacht, leeftijd, opleidingsniveau, woonomgeving en arbeidssituatie samenhangen met onveiligheidsgevoelens. Daarna wordt verkend of vertrouwen in de medemens aanvullend samenhangt met onveiligheidsgevoelens. De resultaten worden besproken aan de hand van **Tabel 2** en **Tabel 3**. Voor de volledige resultaten van de bivariate analyse zie Bijlage B.

Tabel 2. Resultaten van de bivariate analyse

Variabele	Chi-kwadraat	Vrijheidsgraden	p-waarde
Geslacht	113	2	<0,001
Leeftijd	60	6	<0,001
Opleidingsniveau	105	4	<0,001
Woonomgeving	53	2	<0,001
Arbeidssituatie	82	4	<0,001

Noot: chi-kwadraattoets (* p<0,05, ** p<0,01, *** p<0,001). Zie Bijlage B voor de volledige verdeling van de variabelen.
Bron: SV-bevraging, 2021, 2022, 2023 en 2024

De resultaten van de bivariate analyse tonen aan dat er statistisch significante verbanden bestaan tussen onveiligheidsgevoelens en de onderzochte variabelen. Voor alle variabelen is de p-waarde kleiner dan 0,001, wat erop wijst dat de kans klein is dat de vastgestelde verbanden op toeval berusten. Dit wijst op een statistisch significante relatie tussen elk van deze factoren en het ervaren van onveiligheid.

De variabele geslacht vertoont het sterkste verband met een chi-kwadraatwaarde (χ^2) van 113 en 2 vrijheidsgraden (df). Dit bevestigt eerdere bevindingen dat vrouwen zich vaker onveilig voelen dan mannen.

De variabele leeftijd ($\chi^2 = 59,6$; df = 6) laat zien dat ook leeftijdsgroepen verschillen in hun perceptie van veiligheid, mogelijk door verschillen in mobiliteit, gezondheid of sociale isolatie.

Ook opleidingsniveau ($\chi^2 = 105,3$; df = 4) en arbeidssituatie ($\chi^2 = 82$; df = 4) tonen duidelijke verbanden, wat suggereert dat sociaaleconomische factoren een belangrijke rol spelen in het veiligheidsgevoel.

Tot slot toont woonomgeving ($\chi^2 = 52.5$; $df = 2$) aan dat de fysieke en sociale context waarin iemand woont – bijvoorbeeld stedelijk versus landelijk – eveneens samenhangt met hoe veilig iemand zich voelt.

Samenvattend toont deze analyse dat onveiligheidsgevoelens niet willekeurig verdeeld zijn over de bevolking, maar samenhangen met sociodemografische kenmerken. Deze bevindingen kunnen dienen als basis voor verdere multivariate analyses en voor beleidsmatige reflectie.

Tabel 3. Resultaten van de ANOVA-analyse

Model	Residuele vrijheidsgraden	Residuele deviantie	Likelihood Ratio (Chi ²)	Vrijheidsgraden	p-waarde
Enkel intercept	14.798	15.704			
Vertrouwen in de medemens	14.796	15.176	528	2	<0,001

Noot: LRX² = likelihood-ratio chi-kwadraattoets (* p<0,05. ** p<0,01. *** p<0,001).

Bron: SV-bevraging, 2021, 2022, 2023 en 2024

Tabel 3 toont de resultaten van een modelvergelijking waarbij het effect van de variabele vertrouwen in de medemens op onveiligheidsgevoelens wordt onderzocht. Het basismodel bevat enkel een intercept. Dit model dient als referentiepunt om te beoordelen of het toevoegen van een verklarende variabele leidt tot een significante verbetering van het model.

Wanneer vertrouwen in de medemens wordt toegevoegd aan het model, daalt de residuele deviantie aanzienlijk tot 15.176, met 14.796 vrijheidsgraden. De likelihood-ratio-chi-kwadraatwaarde bedraagt 528 met 2 vrijheidsgraden en de bijbehorende p-waarde is kleiner dan 0,001, wat wijst op een duidelijke verbetering van het model. Dat betekent dat vertrouwen in de medemens statistisch significant samenhangt met onveiligheidsgevoelens.

Kortom, deze analyse bevestigt dat het opnemen van vertrouwen in de medemens in het model substantieel bijdraagt aan het verklaren van de variatie in onveiligheidsgevoelens.

2.2 LOGISTISCHE REGRESSIE

Tabel 4 en **Tabel 5** geven de resultaten weer van de logistische regressie met baselinecategorie 'nooit'. Tabel 4 bevat in model 1 enkel de sociodemografische kenmerken als onafhankelijke variabelen. In Tabel 5 wordt de samengestelde variabele 'vertrouwen in de medemens' toegevoegd in model 2.

In beide modellen werd de categorie 'nooit' als baselinecategorie gebruikt; de referentiecategorieën van de onafhankelijke variabelen zijn aangeduid met 1. Het model geeft enkel main effects weer (dus geen interactie-effecten). Interactie-effecten werden in het kader van deze verkennende studie niet onderzocht (wat niet wil zeggen dat ze niet aanwezig zijn). De resultaten zijn weergegeven als oddsratio's, met de 95% betrouwbaarheidsintervallen.

Uit **Tabel 4** kan het volgende worden afgeleid. Na controle voor andere variabelen in het model blijken vrouwen **1,68** keer hogere odds te hebben dan mannen om te worden toegewezen aan de categorie 'zelden'. Evenzo zijn de odds om te worden toegewezen aan de categorie 'frequent' **1,79** keer hoger voor vrouwen dan voor mannen. Dit betekent dat vrouwen, vergeleken met mannen, een grotere kans hebben om volgens het model in deze categorieën terecht te komen.

Voor de overige sociodemografische variabelen zijn de uitkomsten minder eenduidig en vraagt de interpretatie meer aandacht. Voor leeftijd geldt bijvoorbeeld dat de odds om in de categorie 'zelden' te vallen voor personen van 35 tot 49 jaar 0,78 keer zo groot zijn als voor de referentiegroep van 18 tot 34 jaar. Dat wijst op lagere odds voor de groep van 35 tot 49 jaar, gegeven de overige variabelen in het model. Voor de andere leeftijdscategorieën zijn de verschillen met de referentiegroep in dit model niet statistisch significant.

Ook voor opleidingsniveau wijst het model op verschillen. De odds om in de categorie 'frequent' te vallen zijn voor hooggeschoolden 0,58 keer zo groot als voor laaggeschoolden. Dat wijst, in dit model en gegeven de overige variabelen, op lagere odds op 'frequent' onveiligheidsgevoel bij hooggeschoolden dan bij laaggeschoolden.

Voor arbeidssituatie is de interpretatie minder rechtlijnig, onder meer omdat de categorie 'Andere' een heterogene restcategorie is (bijvoorbeeld werkzoekenden, studenten, huisvrouwen/-mannen en personen met een arbeidsongeschiktheid; zie Bijlage A). Tegen die achtergrond wijst Tabel 4 erop dat gepensioneerden hogere odds hebben dan werkenden om in de categorie 'frequent' te vallen (OR = 1,62), terwijl voor 'zelden' het verschil kleiner is (OR = 1,28). Dit resultaat kan erop wijzen dat arbeidssituatie, en mogelijk kenmerken die ermee samenhangen (zoals levensfase), samenhangt met onveiligheidsgevoelens.

Tabel 4. Socio-demografische kenmerken

Referentiecategorie 'Nooit', odds ratios, 95% betrouwbaarheidsinterval (BI)

	Zelden	BI	Frequent	BI
Intercept				
	1,06	0,87 - 1,29	0,58	0,46 - 0,74
Geslacht				
Man	1		1	
Vrouw	1,68***	1,51 - 1,86	1,79***	1,58 - 2,04
Leeftijd				
18-34 jaar	1		1	
35-49 jaar	0,78**	0,66 - 0,92	0,99	0,80 - 1,23
50-64 jaar	0,94	0,80 - 1,10	1,22	1,00 - 1,49
65 jaar en ouder	0,83	0,63 - 1,09	1,13	0,82 - 1,56
Opleidingsniveau				
Laaggeschoold	1		1	
Middengeschoold	1,16	0,99 - 1,36	1,08	0,91 - 1,30
Hooggeschoold	0,98	0,84 - 1,14	0,58***	0,48 - 0,68
Woonomgeving				
Stedelijk	1		1	
Landelijk	0,95	0,85 - 1,06	0,59***	0,52 - 0,67
Arbeidssituatie				
Werkend	1		1	
Gepensioneerd	1,28*	1,00 - 1,64	1,62***	1,22 - 2,15
Andere	0,92	0,78 - 1,09	1,24*	1,02 - 1,52

Noot: statistisch significante oddsratio's worden aangeduid (* p<0,05. ** p<0,01. *** p<0,001).

Bron: SV-bevraging, 2021, 2022, 2023 en 2024

Tabel 5 geeft de resultaten van model 2 weer, waarin vertrouwen in de medemens aan het model is toegevoegd. De schattingen voor de sociodemografische kenmerken blijven daarbij grotendeels vergelijkbaar met model 1. De variabele vertrouwen in de medemens hangt in dit model negatief samen met onveiligheidsgevoelens: bij een hogere score op de schaal van 0 tot 10 zijn de odds om in de categorie 'zelden' te vallen lager (OR = 0,84) en zijn de odds om in de categorie 'frequent' te vallen eveneens lager (OR = 0,66), telkens ten opzichte van 'nooit', gegeven de overige variabelen in het model.

Tabel 5. Socio-demografische kenmerken en vertrouwen in de medemens
Referentiecategorie 'Nooit', odds ratios, 95% betrouwbaarheidsinterval (BI)

	Zelden	BI	Frequent	BI
Intercept				
	2,74	2.1 - 3.58	4,34	3,18 - 5,92
Geslacht				
Man	1		1	
Vrouw	1,71***	1,54 - 1,90	1,9***	1,66 - 2,17
Leeftijd				
18-34 jaar	1		1	
35-49 jaar	0,80**	0,68 - 0,95	1,04	0,83 - 1,3
50-64 jaar	0,99	0,84 - 1,16	1,32**	1,07 - 1,63
65 jaar en ouder	0,91	0,69 - 1,20	1,35	0,96 - 1,89
Opleidingsniveau				
Laaggeschoold	1		1	
Middengespoold	1,20*	1,02 - 1,41	1,2	0,1 - 1,44
Hooggeschoold	1,1	0,94 - 1,27	0,76**	0,63 - 0,91
Woonomgeving				
Stedelijk	1		1	
Landelijk	0,94	0,84 - 1,05	0,58***	0,51 - 0,66
Arbeidssituatie				
Werkend	1		1	
Gepensioneerd	1,26	0,99 - 1,61	1,62**	1,21 - 2,18
Andere	0,84	0,75 - 1,06	1,13	0,92 - 1,39
Vertrouwen in de medemens				
	0,84***	0,81 - 0,86	0,66***	0,64 - 0,69

Noot: statistisch significante oddsratio's worden aangeduid (* p<0,05. ** p<0,01. *** p<0,001).

Tabel 6 toont de resultaten van de multivariate analyse op basis van Type II-likelihood-ratio-toetsen. De toetsresultaten geven aan dat de opgenomen variabelen, wanneer ze gelijktijdig in het model worden beschouwd, statistisch significant samenhangen met onveiligheidsgevoelens in de eigen buurt of wijk. In deze modelvergelijkingen is de samenhang het grootst voor vertrouwen in de medemens. Ook geslacht, woonomgeving en opleidingsniveau blijven statistisch significant. Leeftijd en arbeidssituatie dragen eveneens bij tot het verklaren van verschillen in onveiligheidsgevoelens. Daarmee sluiten de multivariate resultaten in grote lijnen aan bij de patronen uit de bivariate analyses.

Tabel 6. Type II likelihood-ratio tests van de logistische regressie

	LR χ^2	Vrijheidsgraden	p-waarde
Geslacht	126,59	2	0,001
Leeftijd	20,06	6	0,003
Opleidingsniveau	40,77	4	0,001
Woonomgeving	74,03	2	0,001
Professionele situatie	15,36	4	0,004
Vertrouwen in de medemens	489,54	2	0,001

Noot: LR χ^2 = likeihood-ratio-chi-kwadraattoets (* p<0,05. ** p<0,01. *** p<0,001).

Bron: SV-bevraging, 2021, 2022, 2023 en 2024

CONCLUSIES

Dit verkennend onderzoek wijst erop dat de meerderheid van de inwoners van 18 jaar en ouder van het Vlaamse Gewest zich over het algemeen veilig voelt in de eigen buurt of wijk. 78% van de respondenten geeft aan zich nooit of slechts zelden onveilig te voelen. Deze bevinding sluit aan bij eerder onderzoek, onder meer van Spithoven (2018) waarbij gevoelens van kwetsbaarheid en controleverlies onveiligheidsgevoelens kunnen versterken. Hoewel het algemene veiligheidsgevoel positief is, blijft aandacht voor lokale factoren die percepties van (on)veiligheid beïnvloeden, relevant.

Daarnaast toont het onderzoek aan dat sociodemografische kenmerken een significante rol spelen in het ervaren van onveiligheid. Vrouwen, ouderen, mensen met een lagere opleiding en personen in een kwetsbare arbeidssituatie rapporteren vaker gevoelens van onveiligheid. Dit sluit aan bij de kwetsbaarheidshypothese, die stelt dat bepaalde groepen in de samenleving – zoals vrouwen en ouderen – door hun sociale positie en fysieke kwetsbaarheid meer geneigd zijn angst voor criminaliteit te ervaren. De woonomgeving blijkt eveneens een bepalende factor, waarbij stedelijke gebieden vaker geassocieerd worden met verhoogde onveiligheidsgevoelens.

Een opvallende bevinding in dit onderzoek is het sterke verband tussen vertrouwen in de medemens (*social trust*) en veiligheidsgevoelens. Personen die aangeven meer vertrouwen te hebben in hun medemens, voelen zich beduidend veiliger in hun buurt of wijk. Dit suggereert dat *social trust* kan fungeren als een buffer tegen angstgevoelens en onzekerheid. Eerder onderzoek wijst erop dat vertrouwen in de medemens een belangrijk onderdeel vormt van wat in de literatuur wordt omschreven als *collective efficacy*: het gedeelde vertrouwen en de bereidheid van buurtbewoners om elkaar te ondersteunen en gezamenlijk op te treden (Hardyns et al., 2019; Sampson et al., 1997). Een hogere mate van *collective efficacy* versterkt de sociale cohesie binnen buurten en draagt zo bij aan een groter gevoel van veiligheid. Ook Wu en collega's (2022) benadrukken het belang van sociaal vertrouwen als fundament voor sociale cohesie, wat op zijn beurt samenhangt met gevoelens van veiligheid en verbondenheid binnen gemeenschappen. Het versterken van onderling vertrouwen en sociale netwerken kan dan ook worden beschouwd als een waardevolle strategie in het bevorderen van subjectieve veiligheid.

De resultaten van de multivariate analyse bevestigen dat geslacht en vertrouwen in de medemens de meest significante voorspellers zijn van onveiligheidsgevoelens. Vrouwen en mensen met een lager vertrouwen in hun medemens hebben een grotere kans om zich onveilig te voelen. Deze bevindingen sluiten aan bij het werk van Gabriel en Greve (2003), die gevoelens van onveiligheid beschrijven als emotionele en psychologische reacties op een waargenomen dreiging. De regressieanalyse biedt hiermee een genuanceerd inzicht in de onderliggende mechanismen die bijdragen aan het veiligheidsgevoel.

Tot slot blijkt dat andere sociodemografische variabelen, zoals leeftijd, opleidingsniveau en woonomgeving, complexere verbanden vertonen. Zo hebben hoogopgeleiden bijvoorbeeld een lagere kans om zich frequent onveilig te voelen dan laagopgeleiden, wat aansluit bij de bevindingen van Macassa en collega's (2023). Deze complexiteit benadrukt de noodzaak van verder onderzoek om de interactie tussen verschillende factoren beter te begrijpen. Een diepgaandere analyse van deze verbanden kan bijdragen aan gerichte beleidsmaatregelen die inspelen op de specifieke noden van diverse bevolkingsgroepen.

BIJLAGEN

Bijlage A. Coderingsschema van de variabelen

Bijlage A biedt een overzicht van de in het onderzoek gebruikte variabelen, de bijbehorende surveyvragen, de antwoordcategorieën per vraag en het toegepaste coderingsschema. Om de interpretatie van de parameters in de logistische regressieanalyse (zie verder) te vergemakkelijken, werd het oorspronkelijke vijfpuntenschaal van de vraag naar onveiligheidsgevoelens teruggebracht tot drie categorieën. De eerste twee antwoordopties bleven behouden, terwijl de laatste drie werden samengevoegd tot één categorie.

Bij de variabele geslacht werd de categorie “Anders” als ontbrekende waarde gecodeerd. Deze groep omvatte slechts een beperkt aantal respondenten, wat een vertekend effect kan hebben op de berekening van de χ^2 -statistiek in de bivariate analyse en op de resultaten van de logistische regressie.

De categorieën voor leeftijd en onderwijsniveau zijn ongewijzigd overgenomen uit de standaardindeling van de Vlaamse Statistische Autoriteit (VSA), zoals gehanteerd in de webpublicaties.

Voor de variabele woonomgeving werden de eerste drie antwoordcategorieën samengevoegd tot één overkoepelende categorie: stedelijke omgeving. De vierde categorie, landelijk gebied, bleef ongewijzigd. De vijfde categorie betrof een open antwoordmogelijkheid in de SV-bevraging en werd, wegens het lage aantal respondenten, als ontbrekende waarde beschouwd.

Wat betreft de variabele *arbeidssituatie* bleven de categorieën ‘werkenden’ en ‘gepensioneerden’ behouden. De overige categorieën – waaronder werkzoekenden, studenten/scholieren, huisvrouwen/-mannen en personen met een arbeidsongeschiktheid – werden samengevoegd onder de noemer ‘Andere’. De zevende categorie, “iets anders”, was een open antwoordoptie en werd eveneens als ontbrekende waarde gecodeerd.

De laatste drie variabelen in de tabel zijn bedoeld om de latente constructie *vertrouwen in de medemens* te meten. Deze metingen zijn gebaseerd op drie stellingen, elk gescoord op een schaal van 0 tot 10, conform de aanpak van bijvoorbeeld de European Social Survey. Voor elke respondent werd het gemiddelde van deze drie scores berekend, wat resulteert in één samengestelde variabele die het niveau van sociaal vertrouwen weerspiegelt. Deze variabele werd vervolgens opgenomen in de logistische regressieanalyse.

Bijlage A1. Coderingsschema van de variabelen

Variabelen & Surveyvragen	Antwoordcategorieën SV-bevraging	Her codering in het kader van dit SV-rapport
Onveiligheidsgevoelens		
Hoe vaak voelt u zich onveilig in uw buurt of wijk?	1 = Nooit	1 = Nooit
	2 = Zelden	2 = Zelden
	3 = Soms	3 = Frequent (3 + 4 + 5)
	4 = Vaak	
	5 = Altijd	
Geslacht		
Wat is uw geslacht?	1 = Man	1 = Man
	2 = Vrouw	2 = Vrouw
	3 = Anders	3 (Anders) = Ontbrekende waarde
Leeftijd		
In welk jaar en in welke maand bent u geboren?	1 = 18-34 jaar	1 = 18-34 jaar
	2 = 35-49 jaar	2 = 35-49 jaar
	3 = 50-64 jaar	3 = 50-64 jaar
	4 = 65 jaar en ouder	4 = 65 jaar en ouder
Opleidingsniveau		
Wat is het hoogste diploma dat u heeft behaald?	1 = Geen	1 = Laaggeschoold
	2 = Lager onderwijs	2 = Middengespoold
	3 = Lager secundair onderwijs	3 = Hooggeschoold
	4 = Hoger secundair onderwijs	
	5 = Hoger niet-universitair onderwijs	
	6 = Universitair onderwijs	
	7 = Iets anders (omschrijf)	

Bijlage A2. Coderingsschema van de variabelen

Variabelen & Surveyvragen	Antwoordcategorieën SV-bevraging	Her codering in het kader van deze SV-studie
Woonomgeving		
Hoe omschrijft u uw woonomgeving?	1 = Het centrum van een stad	1 = Stedelijk gebied (1 + 2 + 3)
	2 = Een buitenwijk van een stad	2 = Landelijk gebied (4)
	3 = Een verstedelijkte gemeente	3 (Anders) = Ontbrekende waarden
	4 = Een landelijke gemeente	
	5 = Anders (omschrijf)	
Arbeidssituatie		
In welke situatie bevindt u zich momenteel?	1 = Betaald werk als werknemer of zelfstandige (al dan niet tijdelijk werkloos)	1 = Werkenden/Zelfstandigen
	2 = Werkzoekend	2 = Gepensioneerden
	3 = Gepensioneerd of op brugpensioen	3 = Andere (2 + 4 + 5 + 6)
	4 = Student of scholier	7 (iets anders) = Ontbrekende waarden
	5 = Huisvrouw- of man	
	6 = Invaliditeit of arbeidsongeschiktheid	
	7 = Iets anders (omschrijf)	
Vertrouwen in de medemens		
1. Denkt u dat de meeste mensen te vertrouwen zijn of dat u niet voorzichtig genoeg kan zijn?	0 = men kan niet voorzichtig genoeg zijn, ..., 10 = de meeste zijn te vertrouwen	Gemiddelde = 5,8
2. Denkt u dat de meeste mensen zouden proberen misbruik te maken of eerlijk proberen te zijn?	0 = misbruik maken, ..., 10 = eerlijk zijn	Gemiddelde = 6,0
3. Denkt u dat de meeste mensen meestal aan zichzelf denken of meestal behulpzaam zijn?	0 = meestal aan zichzelf denken, ..., 10 = meestal behulpzaam zijn	Gemiddelde = 5,1

Bijlage B. Resultaten van de bivariate analyse

Bijlage B.1. Resultaten van de bivariate analyse

Hoe vaak voelt u zich onveilig in uw buurt of wijk?				
	Nooit	Zelden	Frequent	
Geslacht				Totaal
Man	1.508	1.470	697	3.675
	41,0%	40,0%	19,0%	49,7%
Vrouw	1.089	1.763	870	3.722
	29,3%	47,4%	23,4%	50,3%
$\chi^2 = 112,96$. d.f. = 2; p-value < 0,000				
	Nooit	Zelden	Frequent	
Leeftijd				Totaal
18-34 jaar	652	868	350	1.870
	34,9%	46,4%	18,7%	25,3%
35-49 jaar	711	744	332	1.787
	39,8%	41,6%	18,6%	24,2%
50-64 jaar	682	867	415	1.964
	34,7%	44,1%	21,1%	26,6%
65 jaar en ouder	552	754	470	1.776
	31,1%	42,5%	26,5%	24,0%
$\chi^2 = 59,56$; d.f. = 6; p-value < 0,000				
	Nooit	Zelden	Frequent	
Opleidingsniveau				Totaal
Laaggeschoold	481	569	394	1.444
	33,3%	39,4%	27,3%	19,5%
Middengeschoold	708	974	560	2.242
	31,6%	43,4%	25,0%	30,3%
Hooggeschoold	1.407	1.689	613	3.709
	37,9%	45,5%	16,5%	50,2%
$\chi^2 = 105,27$; d.f. = 4; p-value <				

Bijlage B.2. Resultaten van de bivariate analyse

Hoe vaak voelt u zich onveilig in uw buurt of wijk?				
	Nooit	Zelden	Frequent	
Woonomgeving				Totaal
Stedelijk	1.342	1.669	971	3.982
	33,7%	41,9%	24,4%	53,8%
Landelijk	1.255	1.564	597	3.416
	36,7%	45,8%	17,5%	46,2%
$\chi^2 = 52,54$; d.f. = 2; p-value < 0,000				
	Nooit	Zelden	Frequent	
Professionele situatie				Totaal
Werknemer/zelfstandige	1.610	1.906	758	4.274
	37,7%	44,6%	17,7%	57,8%
Gepensioneerde/brugpensioen	586	829	516	1.931
	30,4%	42,9%	26,7%	26,1%
Andere	401	498	294	1.193
	33,6%	41,7%	24,6%	16,1%
$\chi^2 = 81,97$; d.f. = 4; p-value < 0,000				

BIBLIOGRAFISCHE REFERENTIES

Agresti, A. (2007). *An Introduction to Categorical Data Analysis* (2nd ed.). Hoboken, NJ: Wiley.

Agresti, A. (2013). *Categorical Data Analysis* (3rd ed.). Hoboken, NJ: Wiley.

CBS. (2024). *Veiligheidsmonitor 2023*.
<https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2024/veiligheidsmonitor-2023>

Chen, H., Cohen, P. & Chen, S. (2010). How big is a big odds ratio? Interpreting the magnitudes of odds ratios in epidemiological studies. *Communications in Statistics – Simulation and Computation*, 39(4), 860-864. <https://doi.org/10.1080/03610911003650383>

Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297-334. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1007/BF02310555>

Farrall, S., Jackson, J. & Gray, E. (2009). *Social Order and the Fear of Crime in Contemporary Times*. Oxford: Oxford University Press.

Fattah, E. A. & Sacco, V. F. (1989). *Crime and Victimization of the Elderly*. New York, NY: Springer-Verlag.

Federale Politie. (2024). *Veiligheidsmonitor 2024*. <https://www.politie.be/statistieken/nl/veiligheidsmonitor/veiligheidsmonitor-2024>

Ferraro, K. F. & LaGrange, R. (1987). The measurement of fear of crime. *Sociological Inquiry*, 57, 70-101.

Ferraro, K. F. (1995). *Fear of Crime: Interpreting Victimization Risk*. Albany, NY: State University of New York Press.

Fox, J. & Weisberg, S. (2019). *An R Companion to Applied Regression* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

Franklin, T. W., Franklin, C. A., & Fearn, N. E. (2008). A multilevel analysis of the vulnerability, disorder, and social integration models of fear of crime. *Social Justice Research*, 21, 204-227.

Gabriel, U. & Greve, W. (2003). The psychology of fear of crime: Conceptual and methodological perspectives. *British Journal of Criminology*, 43(3), 600-614.

Greve, W. (1998). Fear of crime among the elderly: Foresight, not fright. *International Review of Victimology*, 5, 277-309.

Grinshteyn, E.G. (2013). *Causes, and Consequences of Fear of Crime: The Impact of Fear of Crime on Behavioral Health Outcomes and Behavioral Health Treatment*. University of California: Los Angeles, CA, USA.

Hale, C. (1996). Fear of crime: A review of the literature. *International Review of Victimology*, 4(2), 79-150.

Hardyns, W., & Pauwels, L. (2010). Different measures of fear of crime and survey measurement error. In M. Cools et al. (Eds.), *Safety, societal problems and citizens' perceptions: New empirical data, theories and analyses* (Vol. 3, pp. 19-39). Antwerp, Belgium: Maklu.

Hardyns, W., Snaphaan, T., Pauwels, L., Vyncke, V. & Willems, S. (2019). A multilevel analysis of collective efficacy, neighborhood disorder and individual social capital on avoidance behavior. *Crime & Delinquency*, 65(7), 994-1021. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0011128718788042>

Jackson, J.; Farrall, S. & Gray, E. (2007). *Theorising the Fear of Crime: The Cultural and Social Significance of Insecurities about Crime*. SSRN Papers.

Lane J., Rader, N. E., Henson B., Fisher, B. S., May, D. C. (2014). *Fear of Crime in the United States:*

Causes, Consequences and Contradictions. Durham, NC: Carolina Academic Press.

Macassa, G.; McGrath, C.; Wijk, K.; Rashid, M.; Hiswåls, A.-S. & Soares, J. (2023). The Association between Fear of Crime, Educational Attainment, and Health. *Epidemiologia*, 4, 148–162. <https://doi.org/10.3390/epidemiologia4020016>

Marmot, M. G., (2004). *Status Syndrome: How Your Social Standing Directly Affects Your Health and*

Life Expectancy. London: Bloomsbury.

Maslow, A.H., (1970). *Motivation and Personality* (2nd edition). New York: Harper & Row.

Osborne, J. W. (2006). Bringing balance and technical accuracy to reporting odds ratios and the results of logistic regression analyses. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, vol 11, number 7, Oktober 2006.

Pain, R. (2000) Place, social relations and the fear of crime: A review. *Progress in Human Geography* 24(3): 365–387.

Pleysier, S. (2008). *'Angst voor criminaliteit' onderzocht. De brede schemerzone tussen alledaagse realiteit en irrationeel fantoom*. Leuven: Leuven Institute of Criminology (LINC)

Putrik, P., van Amelsvoort, L., Mujakovic, S., Kunst, A. E., van Oers, H., Kant, I. J., Jansen, M. W. & De Vries, N. K. (2019). Assessing the role of criminality in neighbourhood safety and self-reported health: Results from a cross-sectional study in a Dutch municipality. *BMC Public Health*, 19, 920. <https://doi.org/10.1186/s12889-019-7197-z>

Prieto Curiel, R. & Bishop S. (2017). Modelling the fear of crime. *Proc. R. Soc. A* 473: 20170156. <http://dx.doi.org/10.1098/rspa.2017.015>

Rader N. E., Cossman, J. S., Porter, J. R. (2012) Fear of crime and vulnerability: Using a national sample of Americans to examine two competing paradigms. *Journal of Criminal Justice* 40(2): 134–141.

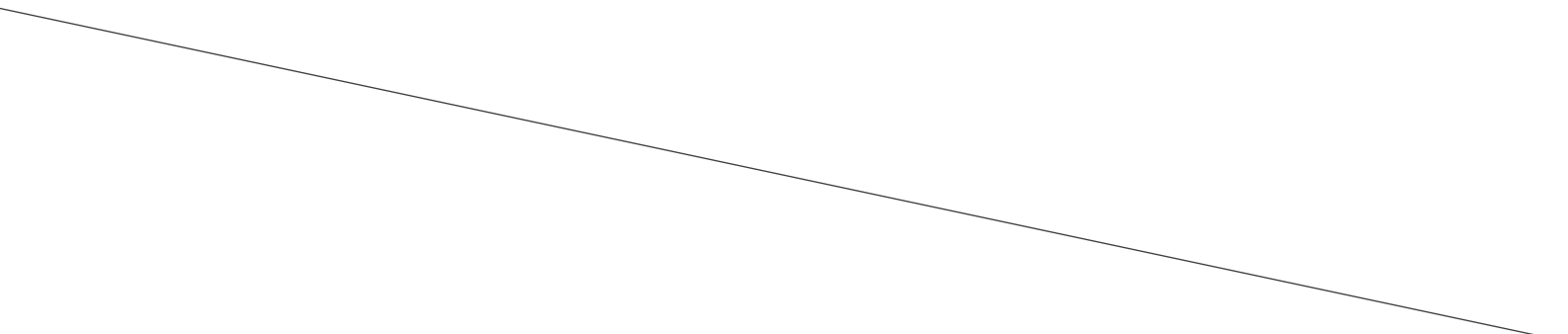
R Core Team (2023). *R: A Language and Environment for Statistical Computing*. R Foundation for Statistical Computing, Vienna, Austria. <https://www.R-project.org/>

Sampson, R. J., Raudenbush, S. W., & Earls, F. (1997). Neighborhoods and violent crime: A multilevel study of collective efficacy. *Science*, 277, 918-924.

Spithoven, R. (2018). Graven naar de wortels van onveiligheidsgevoelens: Resultaten van een onderzoek in 12 buurten. *Justitiële verkenningen*, 44(6), 47-62. DOI: [10.5553/JV/016758502018044006003](https://doi.org/10.5553/JV/016758502018044006003)

Vauclair, C. M. & Bratanova, B. (2017). Income inequality and fear of crime across the European region. *European Journal of Criminology*, 14(2), 221-241. <https://doi.org/10.1177/1477370816648993>

Wu, C., Bierman, A. & Schieman, S. (2022). Socioeconomic stratification and trajectories of social trust during COVID-19. *Social Science Research*, 108, 102750. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2022.102750>

COLOFON

Verantwoordelijke uitgever

Statistiek Vlaanderen

Bezoekadres: Simon Bolivarlaan 17, 1000 Brussel

Auteurs

Ahmed Abdelhakim | ahmed.abdelhakim@vlaanderen.be

Dirk Moons | dirk.moons@vlaanderen.be

Dankwoord

Graag willen wij hierbij enkele personen bedanken voor hun bijdrage aan dit rapport. Wij willen de leden van het leescomité, Thom Snaphaan, Dries Verlet en Jorre Vannieuwenhuyze, uitdrukkelijk bedanken voor hun waardevolle opmerkingen en suggesties. Hun constructieve feedback heeft in belangrijke mate bijgedragen aan het verfijnen van de tekst en het verbeteren van de presentatie van de resultaten.

Grafische vormgeving

Guy De Smet

Depotnummer

D/2026/3241/276

